

TOMUS XXXIV.
MISCELLANEOUM.

~~G.V.f.~~ EX BIBLIOTH.
NATIONIS HUNGAR.

VITEBERG.

V-45.

SIGNAT. MDCCCXIII.

6 bände:

73 I

THESES
DE PESTE,
NEMPE DE HIS TRIBVS
QVÆSTIONIBVS:

- I. Cur pestis ita sit formidabilis, cum alias *ſua-
uaria* habeatur, ſi quis ſine diuturnis crucia-
tibus excedat.
- II. Cur pios etiam morbus ille inuadat, cum
Scriptura teſtetur eſſe vnum ex grauiffimis
Dei flagellis, quibus mundi impietatem punit.
- III. An peſtis tempore aliô fugere, vel ſecedere
deceat Chriſtianum.

DE HIS
SVB PRÆSIDIO
DANIELIS TOSSANI,
S. Theologiae D. & professoris,

RESPONDEBIT,
volente Deo,
M. Nicolaus Agricola, Baſilienſis,
Ad diem 20 Nouemb. In auditorio Theologico.

Heidelbergæ, typis H. Commelini 1596.

CLARISSIMO VIRO,
D. HENRICO SMETIO,
Medicinæ D. & Professori, amico &
compatri multum honorando.

CUM his diebus theses hasce meditari inciperem, præstantissime SMETI, tu statim occurristi, cuius pietatem erga Deum, charitatem erga proximum, & perseverantiam ac constantiam in tua statione, tribus diversis pestilentibus grassantibus, cognovi: hic Heidelbergæ anno 74, Neustadii anno 82, & nunc rursus Heidelbergæ: cuius etiam pia & suavis consuetudine totis his annis 23 non sine magna animi voluptate sum usus. Tibi igitur breves has meas de peste theses Theologicas, vir & medice nobilis, dedicare volui, ut publicum aliquod extaret veteris illius & sanctæ nostræ coniunctionis testimonium, & ego has theses tibi inscribens, recordatione eorum, quæ his 23 annis ambo varie experti sumus, (ut est in mundo mira aduersarum & prosperarum rerum, lætus & gaudii vicissitudo) funestis his temporibus, quibus epidemia totum hunc fere Palatinatum infestat, me consolarer. Vale & salve, amice, compater & collega multum honorande: 12 Nouemb. 96.

Tui studiosiss.

Daniel Tossanus.

THESES DE PESTE.

De prima quæstione:

*Cur pestis tantopere sit formidabilis, cum potius
& γενναία videatur.*

THESIS PRIMA.

ON otiose quæritur, unde fiat, quod pestis plerosque ita consternatos reddit, & eam tam misere homines metuunt, cum longe melior eorum conditio videatur, qui peste extinguuntur, quam qui lentis & diuturnis morbis conficiuntur, veluti hydrope, nodosa podagra, phtisi, ea cæculo, quos subitam & celerem mortem sæpe optare videmus.

II.

Κρείσσον εἶσαί παρ' ἑαυτῶν (inquit Æschylus) ἢ τὰς ἀπείρους ἡμέρας πάχειν κακῶς: Præstat cito mori, quam totis, multisque diebus male habere. Et Seneca lib. 2. de beneficiis, misericordiæ genus esse scribit, cito occidere: Sic & de Iulio Cæsare refert Suetonius, cum subitam celeremque mortem sibi optare solitum.

III.

Quod ipsum inter alia apud se reputasse videtur David, quando ex flagellis sibi propositis pestem trium dierum elegit potius, quam septem annorum famme, vel trium mensium fugam. 2. Sam. 24.

IV.

Sed hic reponendum est per distinctionem: non

omnem videlicet subitam mortem esse *ὀφθαλμικήν*, sed
eam quidem, quæ longis cruciatibus & languoribus va-
cat: simul autem homini ad mortem bene præparato
ac mente sibi bene constante contingit.

V.

Nam Ecclesia alias in Litanis subitaneam mor-
tem deprecatur: & Dauid sæpe orat, ne ante confectum
suum curriculum, & constitutum regnum abripiatur,
& ex terra viuentium excindatur.

VI.

Pfalm. 116.

Apocal. 14.

Licet vero pretiosa sit semper mors piorum in
conspectu Domini, & *ὀφθαλμικήν* esse in genere, pronun-
ciet Scriptura, *si quis in Domino moriatur, & requiescat a
laboribus suis: nihil prohibet, quo minus magis in specie
ὀφθαλμικήν illa esse dicatur, quando aliquis, postquam
diu de Ecclesia, vel Rep. bene meritus est, & velut satur
dierum, tranquille, & sine longis cruciatibus diem su-
um obit, vel quando etiam infantes, aut pueri Deo
consecrati, & a Spiritu sancto sanctificati, quasi com-
pendium nacti, cito euocantur, & placide in piorum
parentum sinu obdormiunt.*

VII.

Leuit. 26.
Jerem. 14.
Ezech. 14.

Cæterum, pestis, vt ad quæstionem propositam
respondeamus, hoc nomine formidabilis esse videtur:
1. quod peculiarem horrorem aliquem iræ diuinæ, tan-
quam vnum ex magnis & peculiaribus eius flagellis se-
cum adfert. 2. quod multos simul depascitur, tum
paratos, tum imparatos, & totas familias, vrbes & re-
giones sæpe depopulatur. 3. quod non solum subito
extinguit: verum etiam apud multos tetra symptoma-
ta inducit, veluti grauissimos capitis dolores, deliria,
conuulsiones, quemadmodum in primis accidit in illa
peste Attica, de qua Thucydides lib. 2: & in ea, de qua
Eua-

III

Euagrius lib. 4. cap. 28. Vnde non temere a Propheta
vocatur *pestis noxia, atque vastans.* Et hoc de prima Psalm. 91.
quaestione.

VIII.

AD ALTERAM QUÆSTIONEM quod atti- De altera
quaestione.
net: mirantur multi, & id ipsum suo tempore non pau- Cypr. Serm.
de mortali-
tate.
cos commouisse, scribit Cyprianus, quod sagittæ illæ
pestis, quas omnipotens & iustus Deus in genus huma-
num emittit, ad vlciscendum verbi sui contemptum, &
in signum certum iræ suæ contra præfractos & scelera-
tos hominum mores, non minus defixæ inueniantur in
piis familiis, quam in reliquis; & æque credentes in
Christum atque increduli feriantur.

IX.

Hinc profani homines, & imperiti, vel nonnun-
quam etiam infirmi concludunt, aut pares censi co-
ram Deo omnes homines, & æque omnes ei esse abomi-
nabiles, aut fortuito ac cæco impetu omnia volui: vel
causam pestilentiarum in solo aere corrupto, aut hu-
moribus ad corruptionem dispositis quæri debere.

X.

Sed errant illi, vt in thesi, sic etiam in hypothesi.
In thesi, sicut errabant amici Iobi, qui nullos homines
affligi a Deo contendebant, nisi propter graue aliquod
peccatum: & quo grauius affligerentur, eo grauius eos
peccasse, & coram Deo magis esse reos.

XI.

Vt maxime autem omnes homines natura sint
Deo abominabiles, quatenus omnes peccatores: sunt
tamen electis, siue credentibus in Christum omnia pec-
cata condonata. Ideo, cum eos Deus affligit, suas habet
causas speciales; ita vt non sint eis illæ calamitates *ἰμω-
ναι* peccati, sed vtilis *δοκιμασία*: & saepe vt opera Dei

Iohan. 9.
2. Corinth. 2.

manifesta fiant in eis: & sit imbecillitas nostra occasio
& materia exerendæ eius potentia.

XII.

Neque enim cæco impetu ruit Dominus in pœnas: nec fortuito grassantur calamitates, licet causæ naturales & mediæ interueniant: sed diuinitus omnia & ordinantur & temperantur, vt ostendunt loca Leuit. 26, v. 10. Thren. Ierem. 3, v. 37. Amos 3, v. 6.

XIII.

Hypothesis etiam illa falsa est. Pests est vna ex iis grauissimis pœnis, quas Deus imponit peccatoribus contumacibus, & præuaricatione magna præuaricantibus, (vt loquitur Propheta) Ergo: quicumque ab ea corripuntur, sunt tales præuaricatores.

Ezech. 14. v.
13.

XIV.

Falsa est & hæc hypothesis: Ii, qui habitant in latibulo Altissimi, & quorum Deus est refugium (inquit Dauid) liberantur a peste exitiali, & ad eos non appropinquat vlla lues. Ergo, quicumq; ab ea corripuntur, vel interimuntur, non habuerunt Deum protectorem.

Pfalm. 91.

XV.

Ad priorem quippe hypothesin respondetur, implicari quidem pios cum impiis publicis calamitatibus externis, tum quia communi ciuitate huius mundi utimur cum impiis: & contra, impii nobiscum externis benedictionibus fruuntur: tum quia fragilitatis communis nos decet esse memores, & magnos quoque nauos ipsi fideles sæpe circumgestant. Nec tam in hac vita, quam in illa, vult Deus cerni discrimen inter conditionem externam suorum electorum, & filiorum huius seculi.

XVI. Sed

XVI.

Sed & in modo, & in fine illarum calamitatum magnum est discrimen. In modo, quia hos in mediis calamitatibus sustentat & erigit, vt sit eis semper mens hilaris & securo in Dei præsidio, & nunquam desit consolatio Spiritus S. & certo statuere possint, se non in Dei ira puniri, quam omnem eis placauerit Dei filius. Deinde, in fine: quia sciunt omnia sibi cooperari in bonum: & pestem, quæ ipsis immittitur, in hunc finem mitti, vt moriantur vitiis & mundo, & viuant Christo, quem non dubitant pestem esse mortis, peccati & inferni: piorum vero vitam ac resurrectionem: cuius virtute de peste & morte, & ipsis inferis triumphant.

XVII.

Vnde fit, vt cum Dauide huiusmodi *δοξολογίαν* vsurpent, *Benedicite populi Deo nostro, & facite vt resonet* Psalm. 66.
vox laudis eius, qui restituit animam nostram in vitam, neque permittit dimoueri pedes nostros. Tu quidem nos probasti, Deus, & igne explorasti nos, vt exploratur argentum: Fecisti vt ingressi simus per ignem & aquam: sed tandem eduxisti nos in magnam vbertatem.

XVIII.

Ergo, nec altera hypothesis subsistit. Non videri eos Deum habere protectorem, ad quorum corpora appropinquet aliqua calamitas: Nam nec est pestis, Dei filiis calamitas, quibus peccatum peste ipsa longe grauius est remissum: vt nec mors eis mors est, sed transitus ad vitam beatam: nec ii soli protegi a Deo dicuntur, qui nil vnquam aduersi sentiunt, quandoquidem & Christus, & ipsi Apostoli multa aduersa sensere: sed qui in mediis calamitatibus sustentantur inuicti & illæsi, vt Daniel cum sociis in fornace ardenti, & Israclitæ in medio mari.

Daniel 3.
Exod. 14.

De tertia
quæstione,
nempe de
Fuga.

XIX.

TERTIA quoq; QVÆSTIO paucis expedien-
da est, de FUGA, vel vt alii eam mitius nominare ma-
lunt, SECESSIONE tempore pestis: an Christianis
hominibus sit licita, nec ne.

XX.

Et de hac re quidem extant varia doctorū Theo-
logorum, tum Latino, tum Germanico idiomate iudi-
cia: & nostri instituti non est copiose hanc quæstionem
explicare, sed studiosis potius in disputatione sua argu-
menta proponendi, eaq; ventilandi occasionem dare.

XXI.

Sufficiet itaq; paucis sententiam nostram hac de
re aperire, & certas quasdam regulas & obseruationes,
ad faciliorem illius quæstionis decisionem indicare.

XXII.

Pie & prudenter magnus aliquis & disertus no-
stri æui Theologus scribit, tum fidem omnē in Deum,
tum humanitatem & charitatem erga homines exuis-
se videri eos, qui tempore pestis nihil aliud ob oculos
habent, nihilque admittunt præter tria illa trita medi-
corum aduerbia, CITO, LONGE, TARDE: cum
tamen illud Dei omnipotentis flagellum MORVM
potius, quam LOCORVM mutatione sit declinandum.

XXIII.

Interim concors est probatissimorū Theologorū
sententia, non omnem fugam, vel secessionem tempo-
re pestis damnandam esse, propter sequentes rationes.

XXIV.

Prima est physica & medica: morborum epidemi-
orum, & pestis in primis fomitem esse multitudinē ho-
minū, sicut ignis, copiam paleæ, vel lignorū: nec restin-
gui facile huiusmodi morbos, vbi cōfertus est populus.

XXV. Altera

XXV.

Altera est ethica: Naturæ hominis est inditum
studium conseruationis sui, & fuga contrariorum, quā-
do id honeste licet: Nec omnis contemptus mortis est
laudabilis, sed sæpe, teste Philosopho, indicium pusilla-
nimitatis, velut in iis, qui mortem sibi consciscunt: Vn- lib. 2. ethic.
de illud Martialis in Catonem:

*Rebus in aduersis facile est contemnere mortem,
Fortiter ille facit, qui miser esse potest.*

XXVI.

Tertia est Theologica, eaque duplex, 1. Deus non
est tentandus: Tentare autem videtur, qui cum hone-
ste potest, mediis sibi a Deo propositis ad declinandum
aliquod malum non vtitur: Nam qua prouidentia a
Deo immittuntur calamitates, eadem in gratiam vel
infirmiorum, vel eorum quos eripere vult e periculis,
certa media præparata sunt ad consulendum nobis, vel
familiis nostris: vt tempore famis experti sunt Abraha- Genes. 12. &
mus, Isaacus & Iacobus: tempore belli David, qui sæpe 26. & 46.
Saulis insidias declinavit: tempore persecutionis Chri- Iohan. 8.
stus ipse, cum horam suam nondum venisse præuideret:
Paulus Apostolus, & alii. Act. 9.

XXVII.

Altera ratio Theologica: Charitas Christiana po-
stulat, vt non minus sanorum ratio habeatur, quam æ-
grotorum, ne illi temere & sine necessitate in discri-
men vocentur, vt pueri in primis, infantes, & qui dono
fortitudinis, item, dono visitandi ægros, & illis mini-
strandis non sunt præditi: imo ob illum metum & inha-
bilitatem, ægris graues potius esse possent, quam grati,
vel vtilis.

XXVIII.

Sed hic certis cautionibus & regulis est opus: Cautiones.

1 Prima cautio sit hæc: Vt tempore pestis ante omnia fiat fuga & secessio a malo ad bonum, siue a vitiis ad virtutem: a Deo irato, ad Deum propitium.

2 Altera cautio, Vt siue fugis & secedis, siue manes, non fugiat & vagetur animus diffidentia, nec maneat per securitatem aliquam carnalem: sed statuas, te & præsentem & absentem esse in manibus Domini, & sub vmbra alarum ipsius: a quo possis seruari, si manes: & a quo rursus credas tibi præparatū hospitium, cum eius sit terra, & plenitudo eius, si alibi te esse volet.

3 Tertia cautio: Sic fugias periculum, vt vocationem non fugias & deseras: Nam hoc vere esset, *fugere præter casam*, (vt est in prouerbio) si quis metu periculi deserat familiam, vel vocationem, quæ astringit aliquem ad illum locum, & ita fugiens vnum flagellum, multa flagella, & indignationem Dei sibi accersat: Quamquam in vocationibus, (publicis præsertim) sic distinguunt nonnulli Theologi: illas non posse quidem simpliciter desereri: Sed si quis conscius sibi suæ imbecillitatis potest per alium prospicere suæ vocationi, aut ex consensu collegarum, & eorum, quorum interest, sic secedit, vt ob eius absentiam Ecclesia, vel Resp. nullum memorabile detrimentum percipiat, id non plane improbetur.

4 Quarta cautela. Ne statim quis ob aliquem metum, quo percellitur, existimet se plane ineptum ad manendum, & opus habere secessione: sed quantum fieri potest, luctetur prius cum illis formidinibus, & vera fide, inuocatione, meditatione promissionum diuinarum sese armet ac corroboret, illud Cypriani apud
Epist. 6. lib. 4. se reputans: *hoc demum esse robur fidei, credere, & scire, quod Deus a morte liberare possit, & non cedere.*

5 Quinta cautio posset hæc subiici: Non temere fugien-

VI

giendum, quando Deus alibi non monstrat commoda
hospitia, & tutam secessionis occasionem: sed totam
aliquam prouinciam illo flagello pestis exercet: fugere
enim in vicina loca, vel iam infecta vel paulo post infi-
cienda est potius mutare, quam effugere periculum.
Ideo nec David fugit tempore pestis: non solum quia 2.Sam.24.
specialem habebat reuelationem, illam ad breue tem-
pus duraturam; verum etiam, proculdubio, quia pestis
in toto eius regno grassabatur.

6 Sextam & vltimam hanc cautionem non præter-
mittendam existimamus: impium esse, quando soli di-
uites fugiunt, neglectis pauperibus & in confusione &
summa ἀταξία relictis: & multos quoque non ita fugi-
turos, & perculsos fore certum est, si tempore pestis non
cerneretur tanta ἀταξία, & non ita, aut a pastoribus, aut
a medicis, & aliis amicis ac vicinis, subsidiisve necessa-
riis desererentur ægroti: quam admonitionem a
piis & prudentibus magistratibus obserua-
ri, illisque incommodis prouideri,
esset operæ pretium.

F I N I S.

Umg. VI 45

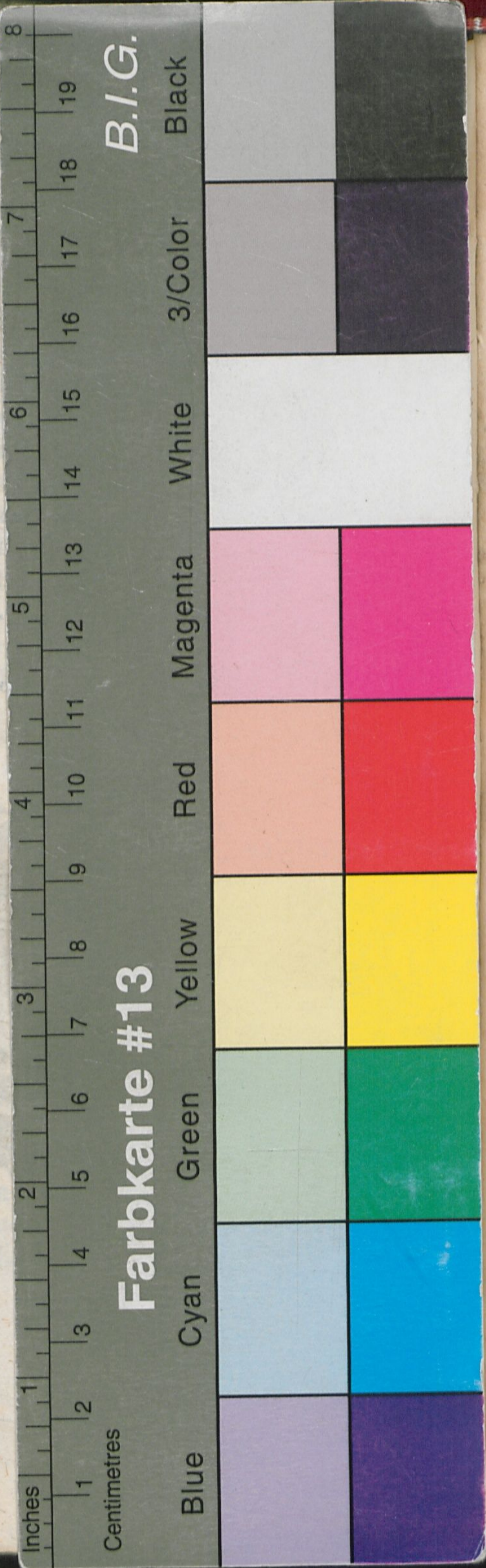
ULB Halle 3
002 379 767

s. b.

WDA

13 I

THESES
DE PESTE,
NEMPE DE HIS TRIBVS
QVÆSTIONIBVS:

- I. Cur pestis ita sit formidabilis, cum alias *causa* habeatur, si quis sine diuturnis cruciatibus excedat.
- II. Cur pios etiam morbus ille inuadat, cum Scriptura testetur esse vnum ex grauissimis Dei flagellis, quibus mundi impietatem punit.
- III. An pestis tempore aliô fugere, vel secedere deceat Christianum.

DE HIS
SVB PRÆSIDIO
DANIELIS TOSSANI,
S. Theologiae D. & professoris,

RESPONDEBIT,
volente Deo,
M. Nicolaus Agricola, Basiliensis,
Ad diem 20 Nouemb. In auditorio Theologico.

Heidelbergæ, typis H. Commelini 1596.

